

„Žensko je.“

Počinje jednom rečju, kao svetlost ili tama. Tvoje rođenje liči na stvaranje sveta, i bi nebo i bi zemlja, jedna reč deli prostor na dva dela, probija put kroz masu, razdvaja vreme. Nije je Bog izgovorio, naravno, što ti je odmah poznato, nego Katrin Bernar, babica u klinici „Sveta Agata“ kada je časovnik na zidu pokazao pet sati i petnaest minuta. Saopštenje da si žensko nije ona pripremila, ništa nije želela, niti je o čemu odlučivala i utoliko je manje imala svoje mišljenje po ovom pitanju šta je, ona je časna sestra, ali rezultat je isti: kada to izgovori donoseći te na svet, ona te imenuje, pod svojom besprekorno belom kapicom devičanska Božija supruga izriče ti presudu, rodiš se tako što te ona imenuje. Rodiš se iz jedne reči kao iz ruže, procvetaš u jeziku. Ti još nisi ništa, jedva da si subjekt, mučiš se da počneš da postojiš; još ne možeš reći „ja sam“, niko ne kaže „ona je“, čak ni u prošlom vremenu, „bi žensko“, čak ni u neodređenom obliku, „i bi jedno žensko“, ne kaže se tako. Nisi ti, uostalom, nešto neodređeno, o, ne, nisi rođena neodređena, tu je već jedno *a*, znaš, *a* koje se, istina, ne vidi mnogo, ali mnogo govori. Gramatički si, naprotiv, vrlo određena. Činjenice govore umesto tebe. Rođena kao žen-

sko. To je tako, rečeno je, odzvanja u vazduhu – bela soba, boca vode, uzan krevet, raspeće. Tvoje rođenje je banalna zagonetka. Rađaš se kao gotovo ništa, kako te vetar nosi. Raskol se dogodio, ali gde? Postoji veče i postoji jutro. Jedno dolazi za drugim, jedno se pretvara u drugo. Ti ne. Ti se ne možeš preoblikovati. To je tako. Nije ovo više vreme kad bi se vile nadvile nad tvojom kolevkom. Kocka je bačena. Oborene glave ulećeš u svoje okruženje i tvoj isporučeni život se odmotava u slobodnom prostoru, mislim, slobodnom, to se samo tako kaže, jer bilo da je dan ili noć, veče ili jutro, on nikad neće biti nešto drugo do ono što jeste. Vrištiš, dereš se, istina što ti puni pluća je hladna, ženska rima, ta se dere i daruje ti neprijatno osećanje razdvajanja, osećaš da se nešto podelilo, to je sve, sad vas je dvoje, odsekli su te, odsečeno je. Rođenje te odvaja od majke koja je, kao što je poznato, takođe žensko, i istovremeno od čitavog čovečanstva koje ne nosi žensko ime. Suprotna reč nije izgovorena, s razlogom, ali tiho lebdi u vazduhu sobe, suprotna reč služi vazduhu kao šablon, *jedan* embrion, *jedan* fetus, *jedan* bebac, do tada je rod bio na njenoj strani. Pre nekoliko sekundi, ona ili on, sve je bilo moguće, gramatika je još sanjarila nad svojim pejzažem, sada su ti odsekli ta krila (a šta bi drugo?), usamljenija si od Robinzona, a ipak stvar je gotova, karta je bačena zajedno s placentom, dok Bog, rođen kao muško, kažu, otac jednog sina, veruju, Bog je dete koje baca kockice: žensko je.

„Žensko je.“

Glas koji formuliše prvu stranu knjige tvog života nema nikakav poseban prizvuk, osim što se oseća

zadovoljstvo zbog dobro obavljenog posla. Katrin Bernar pomalo pijucka van radnog vremena, ali do sad to nije uticalo na njen posao. Pomagala je ženama da postanu majke, to jeste, vadila je iz njih plod njihove utrobe. Čak kada se malo pročačka, ne bi se moglo reći da je imala preferencije – možda ambivalentnost: novorođeni dečak podsećao ju je na malog Isusa u jaslama kojem je posvećen njen poziv i na praznik njegovog rođenja. Ali devojčice su joj bile manje strane, lakše ih je kupala. Kad razmisli, veći deo svog života provela je u pretresanju polnih organa. Kod dečaka su ogromni u poređenju s ostatkom tela, naduvani su od hormona, samo se oni vide. Kod devojčica su diskretni, manje izazivaju stid, mada je to blesavo. Gospode, oprosti mi moje misli.

„Žensko je.“

S druge strane rečenice sestre Katrin nalaze se tvoji roditelji; njima je ona upućena, oni su odgovorni, oni prave žensku decu, oni su krivci za nevolju – on ili ona, šta to nisu umeli da urade u datom trenutku? Ali sad se pitanje ne postavlja, mada bi kasnije mogli jedno drugom prebacivati loptu da zapečate svoje razočaranje, razotkriju krivca. Čuli su novost. Čekajući, tebe čekajući, ništa nisu znali. Nisu te videli kroz ne providni majčin stomak kako pomeraš ruke u tečnom vazduhu na nekakvom svetlećem ekranu u koji bulji beli mantil, a oni vrebaju, bajaju ključnu rečenicu, uvek obavijenu sumnjom (profesionalna korektnost), uzbuđeni od svojih intimnih tumačenja (čim se toliko

mrda, mora da je neki...) – da li su ostvarena predskazanja, da li je istina ono što su mislili, doktor nikada ne kaže „žensko je“, već oprezno saopštava isto to, samo aproksimativno: „Ne vidim ništa.“ Nisu ih obavestili o tome da ti nedostaje jedan oblik na mestu gde se on oblikuje. „Ne vidim ništa“ treba razumeti kao: „žensko je“... Nema šta da se vidi, sklanjajte mi se, žensko je. Tvoji roditelji ne čekaju i ne sačekaju slična saopštenja jer u to doba još nisu postojali *ad hoc* aparati. Godina je 1959. Snimak porodičnog ponosa koji bi se mogao videti golim okom, jedva da se u to vreme tako nešto moglo zamisliti; tehnika još nije ispisivala zamrznuti talas želja i razočaranja; nikakva slika nije mogla dočarati plivače kroz plodovu vodu, tako da si mogla koliko hoćeš mlatarati nogama i rukama, pomerati nebo i zemlju udarcima peta, neizvesnost traje do samog kraja, pa si uzalud mrdala prstićima na nogama, uprkos predviđanjima tokom trudnoće: nema mučninu, muško je, povraća, žensko je; libido na visokom nivou, muško je, spuštена zastava za seks, žensko je. Potreba za slanim, ili za slatkim? Poznato je da su ženska deca sladokusci. Stomak kao lopta, lep dečak, stomak kao lopta za ragbi, nema piše („Pih“, kaže tvoj deda koji je pred prepunim stadionom 1925. godine driblao igrače ekipe *All Blacks*). Ima i tajnih hipoteza koje porodilje jedna drugoj šapuću na uho između dva pseća dahtanja: ako si svršila prilikom začeca, biće muško, ako ništa nisi osetila, očekuj žensko. Tvoja majka se zabrinula.

Ovo je novost i zato što ti nisi prva. Nije dovoljno to što si žensko, nego si novo žensko za koje čuju. Još

jedno – nisu želeli da kažu „drugo“ jer nisu nameravali da se niz nastavi (pogrešili su). Nisi ti samo žensko, nego si „opet žensko“. Došla si posle prve devojčice. Tvoja sestra (uskoro ćeš to shvatiti), rođena je pre tebe – tako da ćeš joj ti, svojim rođenjem, dati ime sestra, ti si obe krstila drugim ženskim imenom, zajedničkom imenicom sestre (ona to ime ne želi, ne želiš ni ti, niko ga ne želi). Tvoja starija sestra je Božja volja, prihvatili su njen dolazak bez previše gundanja. Ipak su je nazvali Klod, da poruče Bogu kako je to u redu (u šta ne veruju), čekali smo, zamišljali, nadali se... Ti si ih, druga po redu, zbunila. „Opet žensko“; razočarali su se. Nisu te očekivali. Tvoju sestru nije kralj izabrao, jer bi bila muško, ali tebe ni kraljica ne bi izabrala. Ti nisi princeza.

Tvoj otac ipak je došao u bolnicu. Nestrpljiv, prisustvovao je tvom rođenju. U to vreme, deset godina pre maja '68, to nije bilo uobičajeno; očevi su držani podalje od razjapljenog polnog organa svojih žena, njihovih bolova, mirisa izmeta i krvi, ječanja kao kad se teli krava. Očevi se od toga ne bi oporavili, govorilo se, postali bi impotentni. Muškarce su štitili da ne omanu, a parove da se ne ogade jedno drugom. Ali tvoj otac je izuzetak, procenjeno je da je dovoljno jak da bude u sobi za porođaj jer napokon, on je maltene iz iste branše – zubar je. Naviknut na razjapljena usta, nije se uzbuđivao, niti se gadio krvi i drugih izlučevina. Navikao je na desni, nije postojala opasnost da ga ugrozi zubata vagina. Da se sruši u nesvest i doživotno onesposobi zbog zastrašujućeg prizora. On svakog dana... Ma ne, čekaj... Nije tvoj otac zubar, svašta, zu-

bar je dr Galio kojeg je tvoj otac maločas sreo u hodniku u oblaku duvanskog dima pored sobe za babice; on će biti tvoj zubar kad dobiješ zube, a sin kojeg je uzeo u naručje ne gaseći pljugu biće s tobom u četvrtom i trećem razredu – Žerom Galio, đubre malo, rođeno istog dana kad i ti, lažni blizanac, koji će u tvojim očima odlično predstavljati „suprotni pol“ sa svojim jeftinim šalama, ali u ovom trenutku on je trofej svojih roditelja na klinici „Sveta Agata“ u Ruanu; rodio se četvrt sata pre tebe i znatno kraći. Ne, tvoj otac je lekar opšte prakse iz ulice Žan-d'Ark i već je smislio kako ćeš se zvati: Žan-Matije. Žan kao njegov otac, a Matije kao on, u čast muškarcima iz porodice i dvama najlepšim jevanđeljima, za seljobera. Javili su mu u ordinaciju da porođaj samo što nije počeo, te je požurio sa pregledima kako bi mogao krenuti, a potom se vratiti u pet ujutru, u sitne sate ispunjene hromozomom XY; ovoga puta biće sve u redu, muško je, predoseća, želi da bude prisutan. U prolazu je pozdravio dr Galioa, „čestitam“, i ponire u sobu za porođaj u trenutku kada ti isplivavaš iz ponora. Sestra Katrin s uvažavanjem se odnosi prema njegovom upadu; poravnava kecelju kao da je zatiče golu, jedva da je stigao da vidi tvoju glavu koju je babica okrenula ka tvojoj obeznanjenoj i ošamućenoj majci – da ne bude ljubomorna, ovako je ispravnije. Sudeći po retkim uvojcima zalepljenim na vrhu tvoje glave, muškog si pola, izvesno je, čak se ne bi prevario ni kad bi rekao da ćeš s pedeset godina naglo početi da gubiš kosu, a potom ćeš očelaviti – tvoj otac se šali, ali niko se ne smeje, tvoju majku, izvan sebe od bolova, plod njene utrobe je utronjao, zabo-

ravila je koliko to životinjski boli, nikada ti neće reći ni reč o tome jer se fizička patnja briše iz sećanja tela, dok se zadovoljstvo pamti, priroda je tako uredila, taj užasan bol rezervisan za rođene-kao-žensko upoznaćeš u svakom slučaju vrlo rano. Stoji pored kreveta, odsutan, ukočenog lica koje liči na masku, iznad nosa tvoje majke koja je vapila za kiseonikom i nežnošću, glave okrenute ka sestri Katrin, zanesenoj naporom da donese na svet život, „hajdemo, gurajmo, hajdemo, dišimo“, uuf, uuf, ponavljamo, nastavljamo, prošla su ramena... Koliko je dece ona donela na svet ponavljajući ove reči? Porođaj se bliži kraju, tvoj otac ne diše, što nema piše, odjednom je prestao da veruje, grlo mu se steglo, ostao je bez vazduha, na ivici ponora. „Šta je ovo?“, pita tvoju majku u pauzi između njena dva hvatanja vazduha. Niko još ne zna, gurajmo još jednom, neće valjati, tvom ocu nije dobro, ne može da veruje. Šta je ovo? Propala stvar.

Stavljaju te na majčin stomak. „Kuku“, kaže tvoj otac videvši neporecivu vulvu. Ti se dereš. On se usiljeno osmehuje i povlači. Ti ne plačeš, ti urlaš, dernjaš se... kakva pluća kod tek rođene bebe, kad te čovek čuje nema razlike, može pomisliti i da si dečak. Prodoran glas, tri kilograma i devet stotina grama, pedeset dva centimetra – za dlaku je promašio. Tvoj otac odlazi. Sve ga ovo iscrpljuje, oseća se prazno, ide na spavanje – presecanje pupčane vrpce, dojenje, kupanje, to mu malo znači; za četiri sata treba da se vrati u ordinaciju. Mora pozvati porodicu iz provincije nakon što namesti glas koji škripri: „Žensko... Da, da, i to je lepo.“ Žensko. Eto, izgovoreno je, dogodilo se.

Šampanjac će ostati u kolima. Da je muško, prisustvo-
vao bi prvom kupanju i uživao gledajući kako pliva
pozamašan polni organ. Pošto je žensko... Nema šta
da se vidi. Ne znači da je nesrećan, nije. Nešto malo
nedostaje njegovoj sreći, to je sve. Pribija se uza zido-
ve da izbegne susret sa dr Galioom, ali naleteo je na
njega na ulazu na parking. „I šta je?“ „Žensko.“ „Aaa!
I to je lepo.“

„Žensko je.“

Kad dobro razmisliš, možda je to zaista prva reč
koju si čula – jer ti si nesporno mogla da čuješ; ne zna
se tačno šta bebe vide čim se rode, da li su manje-više
slepe ili kratkovidne, od početka, ali niko nikad nije po-
sumnjao da su gluve. Kažu da čak čuju zvuke *in utero*,
više meseci pre nego što dođu na svet, da, izobličene
klobučanjem i hućanjem plodove vode, prepoznaju
glas svoje majke ili njegovu vibraciju, očevo bum, bum
u stomak, ako ga bude, ili dovoljno glasnu muziku.
Tvoj otac sigurno nije pokušavao da zapodene razgo-
vor s tobom pre tvog rođenja, nije u njegovom stilu da
razgovara s nepoznatim/om/ima. Malo je verovatno
da si slušala Bahove kantate ili Mocartove sonate jer
on svoje ploče sluša kasno uveče, u vreme kada trudna
žena mora da legne. Međutim, kada otac nije bio tu,
ujutro ili posle podne, majka je puštala u krug hitove
iz prošle godine: *Only You*, gugutali su Pletersi, *You're
my dream come true, my one and only you*; kupila je
ploču na 45 obrtaja istog dana kada se pojavila. Ili
pak Doris Dej, *Que sera, sera, whatever will be, will
be...* Možda si, dakle, pre one uvodne reči, tokom po-

liglotskog sazrevanja, naučila malo engleskog koji je dolazio sa dna bazena, što ćeš kasnije, kada to postane tvoja profesija, prevesti: *Ti si moj san koji je postao stvarnost*, ili tri reči španskog prigušene brborenjem: *Biće šta će biti (ne odlučujemo o budućnosti)*; ove poslednje reči prikladnije su od onih prvih za srećan događaj, jer nesumnjivo je da ono što se zbilo nije nešto o čemu se sanjalo, pošto to što se zbilo, u stvarnosti, to si samo ti, to jest ništa drugo do ti. Nakon šest meseci razvoja, pretvorila si se u uho, spremna da čuješ, najpre refrene svog budućeg života, pred sam izlazak u spoljni svet, i istovremeno pljusak kamena bačenog na relativno glatku površinu tišine („žensko“), a zatim rikošete što se šire od jednog do drugog glasa: „I to je lepo“, „Biće sledeći put“, „S devojčicama je lakše“, „Trebalo je pokušati“.

Umotali su te u belo ćebence, poklon od bake, ona nije želela da izaziva sudbinu. Znaš onu priču o dve bebe u porodilištu? „Dve tek rođene bebe ležale su jedna pored druge u boksu. Prva pita drugu: 'Šta si ti? Dečak ili devojčica?' 'Ne znam', odgovori joj druga. 'Čekaj', kaže prva i nagne se preko kolvke. Podigne prekrivač, pogleda ispod i kaže: 'Dečak si.' 'Kako znaš?', pita ona druga beba. 'Imaš plave čarapice.'“ Kod tebe u kući žene su bile oprezne, nisu štrikale ništa nebo-plavo, zidovi se nisu krečili u zimzeleno, odustalo se od marinskoplavog friza kada je soba krečena. Polako sa azurom. Ne šilji se ražanj dok je zec u šumi. Nisu se koristile ni boje bombona, lososa ili prljavo-roze, odbačena je čak i boja ljuske jajeta, samo čisto

belo, kao sneg (devičansko) na šta će sudbina ili hromozomi nabacati crveno (krv) ili plavo (kralj) – priroda, a ne snovi, piše priču. Pokloni za rođenje ubrzo će prekinuti dvoumljenje. Štramplice, grickalica za zube, kapice, frotirski peškiri, sve će videti život u ružičastom – ružičasto kao venčanica Grejs Keli, koju su sve žene kasnije imitirale kada su se udavale za svoje prinčeve. Čak su i zihernadle za pelene bile ružičaste – jeste, rođena si na istorijskoj granici između platnenih pelena i pampersa; što znači da nisi baš mlada, znam. Možeš pretpostaviti da tvojoj majci nije bilo lako. Bela bebeća oprema, u očekivanju porođaja, nije bila sjajna ideja. Kako je tvoja baka najmanje šest meseci plela džemperčiče, štramplice, kaputiće, čarapice, sve neutralno belo, tvoja majka je prolaznicima na ulici, susedima iz zgrade, muževim pacijentima koji su, nemajući prema čemu da se orijentišu, zapitkivali: „Devojčica ili dečak?“ ili „Kako se momak zove?“, neprekidno odgovarala: „Devojčica“ ili čak (što je vrhunac), da bi razuverila one što su se čudili tvojim širokim leđima: “Ne, ne, uveravam vas, devojčica je.“

Tvoj otac je ujutro otišao u opštinu da prijavi rođenje one rođene bez one stvari. Kada se našao pred službenikom, nije se mogao setiti imena koje su izabrali ukoliko, na nesreću, ako je to moguće, u slučaju da... Kako ono beše? Julija, kao tvoja kuma? Ne, ne može, Julija je Romeov privezak, ako je uopšte i privezak, ah, ah! Julija je nulti stepen kare, čekanje nečeg što ona nema, što ona nije, devojka dovek, devojčica, lepotica, đana Julijana, Julija skraćeno od Julijana, zauvek prikraćena, devojka koja stražari na balkonu,